

IZRAELI TÁNCOSOK FELLÉPÉSE A TISZTI PAVILON SZÍNPADÁN

Fotó: Kollár Zoltán

EMLÉKEZÉS

„Keszegh Béla polgármester a közszereplők felelősségét emelte ki, a Holocaustot megmutatta, mit tehet a propaganda a szomszédokkal, barátokkal...”

3

TIKUN OLAM

„Mindig nagyon fontosnak tartottam, hogy ne csak tudományos munkák, doktori dolgozatok, hanem olvasmányosan...”

6

KÓSER KONYHA

„A forró nyár után azonban elérkezik az ősz, vele együtt pedig az őszi ünnepek időszaka. Milyen bölcs volt a világ Teremtője...”

7

Zsidó Kultúra Európai Napja

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt 2026. augusztus 30-án, vasárnap a Zsidó Kultúra Európai Napja alkalmából szervezett programjára, a Menház épületébe (Komárom, Eötvös utca 15.).

11:00 Zeitler Ádám rabbi, a budapesti Lauder Javne Zsidó Közösségi Iskola főigazgatójának nyitó előadása

11:45 Maccabi játékok Izraelben 2026-ban, élménybeszámoló – a zsidóság és a sport

12:30 Kóser ebéd

13:15 Amszterdamban esett a Dunába – dr. Sági György új könyvének bemutatója

14:00 Jobb-e a kóser, avagy miért isznak sok bort a zsidók? – Erdei-Brüll György előadása

14:45 Kehila-díjak átadása

15:00 A Moyzes Vonósnégyes (Moyzes Quartet) koncertje a zsinagógában

A részvétel ingyenes. Regisztráció 2026. augusztus 23-ig a kile@menhaz.sk címen. A program változásának jogát fenntartjuk! A rendezvény a Kisebbségi Kulturális Alap, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Nyitra Megye Önkormányzata és Komárom városa támogatásával valósul meg.

Kirándulás Budapestre

Augusztus 31-én, hétfőn kirándulást szervezünk Budapestre, a Zsidó Kulturális Fesztiválra. Tervezett program: indulás kora délután, zsidó közösségi helyek meglátogatása – egyeztetés alatt, vacsora, majd 20:00-tól Budapest–Pozsony „klezmer csúcstalálkozó” (a Budapest Klezmer Band és a Pressburger Klezmer Band közös koncertje) Molnár Piroskával a Dohány utcai zsinagógában. Regisztráció a kile@menhaz.sk címen.

Nagyünnepek 5787

Az idei őszi nagyünnepek szeptember 11-én, pénteken este kezdődnek (Erev Ros Hasana), Jom Kipur pedig szeptember 20-án, vasárnap este (Kol Nidré). Kérjük, ekkorra ne tervezzenek más programot!

Töltsük együtt idén is az őszi ünnepeket, hagyományainkat követve dr. Riszovannij Mihály és dr. Balogh István tanár urak működnek közre a szertartásokon. Minden program regisztrációköteles, jelentkezésüket 2026. szeptember 6-ig várjuk a kile@menhaz.sk címen.

Imaidők a 7. oldalon.

Izraeli fiatalok tánca

Különleges nyári kulturális élményben lehetett részük mindazoknak, akik július 12-én, vasárnap este ellátogattak a komáromi Tiszti Pavilon szabadtéri színpadához. Városunk vendége volt az izraeli Tzafit Yoav Táncegyüttes, amelynek fiatal tagjai lendületes, színes műsorral mutatkoztak be a közönség előtt. A fellépés nemcsak táncelőadás volt, hanem találkozás is: Izraelből érkező diákok hozták el Komáromba közösségük hangulatát, örömet és ritmusát. Az előadásban egyszerre jelent meg a modern izraeli táncművészet dinamizmusa és a közösségi együttlét természetes ereje. A műsorban váltakoztak a vidám, gyors tempójú koreográfiák és a visszafogottabb, líraibb pillanatok, így a nézők átfogó képet kaphattak arról, milyen sokféle formában szólalhat meg a tánc nyelve. A kibucokban élő fiatalok mindennapijaiban is bepillantást engedő produkciók azt üzenték: a kultúra képes hidat építeni országok, nyelvek és generációk között. A komáromi közönség számára ez az este ezért nem csupán látványos programot, hanem személyesebb találkozást is jelentett Izraellel. A Tiszti Pavilon szabadtéri színpada méltó helyszínt biztosított a programnak. A nyári este hangulata, a fiatal táncosok lelkesedése és a közönség figyelme együtt teremtették meg azt a légkört, amelyben a produkciók igazán élővé váltak.

A csapat a kora délutáni órákban felkereste a Menházat, ahol a helyi zsidó közösség múltjával és jelenével ismerkedett. A sikeres fellépés után a hitközség vacsorán látta vendégül az izraeli csoportot a Botanica étterem hangulatos teraszán. A szervezésért köszönet Szénási Jonathan Sándornak, aki 2023 után ismét elhozta az élményt Komáromba, a helyi program szervezésében Kollár Zoltán, Saláth Magda és a Paszternák házaspár működött közre. A rendezvény az Egressy Béni Városi Művelődési Központ és a Komáromi Zsidó Hitközség szervezésében valósult meg.

AI-PA

Megemlékezés Nagymegyeren

Nagymegyer városa idén is megrendezte a hagyományos Holokauszt megemlékezést, melyre 2026. június 14-én, vasárnap 18:00-kor került sor az egykori zsinagógánál kialakított emlékhelyen. 82 éve, a II. világháború idején a koncentrációs táborokban, illetve munkaszolgálatos alakulatokban 418 nagymegyeri zsidó származású polgár halt meg. Ebből 229 felnőtt és 189 gyermek. A rendezvény egyik szónoka Radnóti Zoltán budapesti főrabbi volt, a kántori teendőket Kozma Zsolt kántor látta el. Soóky Marián polgármester mellett a helyi kulturális és oktatási szervezetek, valamint a Dunaszerdahelyi Zsidó Hitközség képviselői, élükön ifj. Schwarz József elnökkel is fejet hajtottak az áldozatok emléke előtt.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bankunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Saláth Magda, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Pasternák Antal (Komárom), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH** címe: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091X. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A KZSH-t, a Shalom klubot és a Hitközségi Híradót Feuerlicht Agatha (Ausztrália), Holczer Dan és felesége (Izrael), a Salamon család (Izrael), Braunfeld család (Érsekújvár), Müllerová Nelka (Taksony), Földes Ondrej (Pozsony), Ádám Róbert János (Tatabánya) és anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

Június 29-én a városunkból származó Schwartz család több generációja érkezett hozzánk Izraelből. A Menházban Saláth Magda és a Paszternák házaspár fogadta a csoportot, akik a közösség múltjával és jelenével ismerkedtek. Megtekintették a mikromúzeumunkat, imádkoztak a zsinagógában, majd felkeresték a helyi temetőt. A szervezésért köszönet Tsilla Salamonnak!

Június elsején az Amerikai Egyesült Államokban tartották Pasternak Madeleine és néhai Pasternak Sándor unokájának, Liora Snitmannek az esküvőjét, aki Aharon Yarimivel kötött házasságot. Az ifjú párnak sok boldogságot kívánunk!

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Mártírnapi Komáromban

Június 14-én a temető kapujában a 30. születésnapját ünneplő Hitközségi Híradó – Spravodajca friss számával vártuk mindazokat, akik a vészkorszak helyi és régióbeli áldozataira emlékeztek, a zsidó lakosok deportálásának 82. évfordulóján.

A megjelenteket, köztük a Holokauszt túlélőit; Balogh Csabát, Magyarország pozsonyi nagykövetét; Martin Kornfeldet, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének titkárát; Frölich Róbertet, Magyarország országos főrabiját; Keszegh Bélát, Komárom város polgármesterét; Zucker Immanuel főkántort, Fazekas László nyu-

galmazott református püspököt; Andruskó Imrét, a Selye János Gimnázium igazgatóját; Katarína Répásóvát, az Állami Archivum képviselőjét; a városi képviselő testület megjelent tagjait; a régió zsidó hitközségeinek és a történelmi egyházak képviselőit; a nagyvilágból hazatérteket és minden velünk emlékezőt, Paszternák Tamás, a Komáromi Zsidó Hitközség (KZsH) programkoordinátora köszöntötte. A rendezvényen Vadász Magda szinkrontolmács működött közre.

A KZsH nevében Paszternák András, programkoordinátor emlékezett, a Hitközségi Híradó archívumát felhasználva idéz-

te fel a zsidó közösség megpróbáltatásait az 1930-as, 40-es évekből, szölte az újrakezdés időszakáról. Beszédét lapunk hasábjain olvashatják. A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének nevében Martin Kornfeld, titkár intézett üzenetet az egybegyűltökhöz. Hangsúlyozta, hogy napjaink kihívásaival a múlt ismeretével, megértésével és tanulságaival felvértezve tudunk csak megküzdeni. Keszegh Béla polgármester a közszereplők felelősségét emelte ki, a Holokauszt megmutatta, mit tehet a propaganda a szomszédokkal, barátokkal, egy városban lakókkal. Fontos felemelnünk a szavunkat, ha hasonló tapasztalunk a mindennapjainkban. Frölich Róbert főrabbi a zsidó hősiesség oldaláról közelített a témához. A varsói gettó hőseit, az elnyomással és a pusztító tervekkel szembeállítva bátorságát állította példaképnek. Zucker Immanuel főkantor gyászimáját követően közösen mondtuk el a kádist.

A temetői megemlékezés után a zsinagógában gyújtottunk gyertyát az áldozatok emlékművénél. Vadász Magdát virágcsokorral köszöntöttük kerek születésnapja alkalmából. A rendezvényt fogadással zártuk a Wallenstein Zoltán teremben, ahol sokáig beszélgettek egymással a világ különböző szegleteiből érkezők.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik az idei Mártírnapi előkészítésében és a lebonyolításában közreműködtek! Találkozunk jövő nyáron is!

PA

Kirándulás a Komáromi Zsidó Hitközség kulturális emlékhelyein

Június 17-én részt vettünk a Komáromi Zsidó Hitközség kulturális emlékhelyeit bemutató kiránduláson. Meglátogattuk a zsinagógát és a Menházat, ahol számos érdekes információt tudtunk meg a zsidó közösség történetéről, hagyományairól, szokásairól és vallási életéről. Megtekintettük a holokauszt áldozatainak emlékművét is, amely a második világháború tragikus eseményeire és a város zsidó lakosainak sorsára emlékeztet.

A kirándulás része volt az egykori ortodox zsinagóga meglátogatása, amely Komárom jelentős építészeti emlékei közé tartozik. Az idegenvezető (Pasternák Antal, a hitközség elnöke – a szerk.) ismertette történetét és jelentőségét a helyi zsidó közösség számá-

ra. A látogatás során a zsidó hitközség tagjai szívélyesen fogadtak bennünket egy kis vendéglátással. Finom süteményekkel és frissítőkkel készültek számunkra, amiért őszinte köszönet illeti őket. A kellemes hangulat és a kedves fogadtatás még szebbé tette az egész programot.

A következő állomás a zsidó temető volt, ahol megtekintettük a történelmi sírköveket, többet tudtunk meg az itt eltemetett jelentős személyiségekről. A tisztelet és az emlékezés jeleként a diákok kövecskéket helyeztek el néhány kiválasztott síron, amely hagyományos zsidó szokás, és az elhunytak iránti maradandó emlékeztetést jelképezi.

A kirándulás nagyon tanulságos és gazdagító volt. Segített jobban megismernünk

Komárom történelmét, a zsidó közösség kulturális és vallási örökségét, valamint tudatosítani bennünk a tolerancia, a kölcsönös tisztelet és a történelmi emlékezet megőrzésének fontosságát a jövő nemzedékei számára. A diákok sok új ismerettel és kellemes élménnyel tértek haza a kirándulásról.

Mgr. Nikola Závodská

(Forrás: www.facebook.com/sspribeta)

Folytatás a következő oldalon.

Folytatás az előző oldalról.

Az újrakezdésről így szóltak lapunk hasábjain a túlélők:

„Mikor hazajöttünk semmink sem volt. Az előbb említett teremben létrehoztunk egy kóser konyhát, ennek én voltam a vezetője. Mindenki dolgozott, jártunk ki az állomásra és segítettük a hazatérő embereket, és azokat, akik továbbutaztak Magyarországra. Kb. egy évig működött ez a konyha.” – idézte fel a 45-ben történeteket Anci néni.

Annus néni így emlékezett: „A véglegnyemnek senkije sem jött vissza, nem ért rá Pestre jönni, mert pék volt és sütötte a kenyeret az oroszoknak. Átjöttem Komáromba, augusztus 19-én megvolt a polgári esküvő. A rabbi már elment Érsekújvárból, ezért szeptember 19-én egy vallásos öreg esketett meg minket.”

A hiányt, az elvesztett közösséget, mindennapokat talán Teri néni írta le a legmeghatóbban: „Oh, oly élethűen peregnék előtttem e péntek esték, igazi varázsukat csak ma érzem, ennyi év távlatából. Még hosszú évek múltán is, amikor a nagy tragédiák után, már drágáink nélkül, de új életet kezdve, családdal Komáromban laktunk, valahányszor elmentem a számomra oly drága emlékeket őrző Nagy-templom mellett, megérintettem külső falát. Hová lett mindenki? Miért? Miért? Miért lett a mi Jó Istennünk házából raktár? A felelet bennünk van és a vigaszt csak az adja meg, hogy az a kis maroknyi ifjúság, mely romjainkon éledt újra, oly lelkes odaadással élesztgeti régi szép hagyományainkat, új utakon, új tartalommal viszik tovább Komárom zsidóságának szellemét.”

Hasonlóan sokat foglalkoztak a Vészkorszak időszakával azok a régiós élettörténetek, melyeket több részben, folytatólagosan közöltünk a Híradóban. Gondoljunk csak – a teljesség igénye nélkül – Weisz Jehosua Nagymegyertől Givatayimig sorozatára vagy a dunamocsi Herzog Itzhak megpróbáltatásokkal és kalandokkal teli írásaira.

Ha volt egy közös pont, gondolat az emlékezőkben, a végighallgatott, lejegyzetelt történetekben, az mindenképpen az volt, hogy mindannyian bíztak abban: az emberiség tanult a Holokauszt szörnyűségeiből, a borzalmak után már csak egy jobb világ jöhet. Talán még mi, a második generáció is elhittük ezt. Igazuk volt nagyszüleinknek? Sajnos nem. Éppen hanuka ünnepére készültünk, amikor Ausztráliából szörnyű hírek érkeztek a bondi beach-i gyertyagyújtáson történt merényletről. Az első órákban még nem sejtettük, milyen közel is van Sydney Komá-

romhoz. Mire a Menház Wallenstein Zoltán termében összegyűltünk, már érkeztek az előzetes, még meg nem erősített információk arról, hogy barátunk, a júniusi Mártíropok rendszeres résztvevője, Pogany Marika az áldozatok között van. „Ez nem lehet!” – gondoltuk mindannyian, most találkoztunk itt a temetőben, a Menházban. Nem történhet meg, hogy valaki közülünk zsidósága miatt, egy közösségi rendezvényen a gyűlölet áldozatául essen. A következő napokban, hetekben hallgatva barátnője, a támadást túlélő Holczer Ági szavait óhatatlanul párhuzamot vontunk a több mint 80 évvel korábbi történetekkel. Mivé lett a számtalan elmesélt sors, az elpusztított családtagok áldozata, ha még mindig itt tartunk?! S akkor még nem beszéltünk az elkésérítő szentföldi helyzetről, az Izraelért való aggodás hónapjairól, rokonainkért, barátainkért, az országot védő katonáinkért mondott imákról.

A júniusi Mártírnapi egyben mindig a számvetés időszaka is a Komáromi Zsidó Hitközségben. Hajlamosak vagyunk azt gondolni, olyan természetes, hogy itt vagyunk minden nyár elején. Marika példája mutatja, nem annyira egyértelmű ez minden esetben! Éljük hát meg a találkozást, az együttléti pillanatait. Beszéljünk egymással, üljünk le egy kávéra a Menházban a temetői megemlékezés után. Eltelt hát egy újabb év, mint a Hitközségi Híradó hasábjain hírt adtunk róla: júliusban közös szombatfogadást tartottunk; szeptember 7-én a zsidó gasztronómia volt a Zsidó Kultúra Európai Napjának témája; a helyi általános és középiskolás diákokkal idéztük fel szeptember 9-én a háború előtti komáromi zsidó életet a Holokauszt szlovákiai emléknapiján; hagyományainkat követve kirándulást szerveztünk a budapesti Zsidó Kulturális Fesztiválra; együtt imádkoztunk a fűtött zsinagógában az őszi nagyünnepken Riszovannij Mihány és Balogh István vezetésével. Voltunk színházban, közösen néztük meg az Egy piaci nap és A döntés című darabokat. Számos látogatót fogadtunk a Menházban, gyökereiket kereső családokat, a zsidóság iránt érdeklődő nyugdíjas és diákcsoportokat, a budapesti Bálint Ház és a Frankel zsinagóga csapatát. A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének jóvoltából folytatódott épületeink megújulása, a közösségi terek fejlesztése. Cintányéros cudar világ címmel operett esttel ünnepeltünk hanukakor. Januárban Ján Makovnik tanár úr rövidfilmjét néztük meg, melyet az egyik utolsó komáromi holokauszt túlélővel, Szalay Vilma

nénivel készített. Az emlékezést szombatfogadás követte a zsinagógában Fekete Dániel, a Székesfehérvári Zsidó Hitközség előimádkozójával, majd tu bisvát ünnepéről tanultunk. Hemera Ákos rabbijelölt olvasta fel a Megilát, Eszter könyvét purimkor a zsinagógában a Pressburger Klezmer Band fergeteges koncertje után. Együtt töltöttük meg a Wallenstein Zoltán terem terített asztalait széder este, használatba véve a megújult kis konyhát. Május 3-án nyitott kapuk délutánját tartottunk a Komáromi Napok alatt; virágba borult a zsinagóga májusban, savuot ünnepén. A hitközségen kívül számos szervezet, intézmény hívott életre a zsidósághoz kötődő rendezvényeket, előadásokat, konferenciákat, kulturális programokat, ezeken is igyekeztünk jelen lenni. Köszönet a szervezésért!

Nem múlt el az év fájó búcsúzások nélkül sem, az újság hasábjain emlékeztünk Turai Jánosra, a Váci Zsidó Hitközség elnökére; a zsidó gyökereit mindig büszkén vállaló helyi Szalay Lászlóra; dr. Lednitzky Andrásra, a szegedi hitközség korábbi elnökére; Hidas Endrere, a Dunamenti Zsidó Kulturális Egyesület és az érdi székhelyű Budakörnyéki Zsidó Hitközség elnökére; a komáromi zsidó múlt egyik utolsó szemtanújára, a Jeruzsálemben élő Vajnorsky Teri nénire; Kovács Iván barátunkra, aki Tatáról járt rendszeresen programjainkra. A temetői megemlékezésen készült fényképpel búcsúztunk Dráfi Mátyás színművésztől; mély fájdalommal emlékeztünk a Pogany Marikával együtt töltött napokra. Elment Veszprémi Gyula, aki hosszú éveken át őrizte a zsidó temetőt; megrendülten búcsúztunk néhai Schweitzer József főrabbi feleségétől, Spitzer Ágnestől és fiuktól Gábortól. Szomorúan fogadtuk a hírt Kardos Péter főrabbi haláláról, a zuglói körzet vallási vezetője, az Új Élet főszerkesztője számos alkalommal volt a vendégünk Komáromban.

A gyász mellett néha örömteli közösségi hírek is teret kaptak az újságban, kerek házassági évfordulók, családi ünnepek, mint például néhai Pasternák Sándor fiúunokáinak Eliavnak és Liamnak a bar micváit, Amerikában és Svájcban.

Hogy is írta a komáromi zsidóság krónikása, Raab Feri bácsi kis könyvecskéjében, a nyolcvanas-kilencvenes években? „A sírok száma egyre szaporodik a temetőben, a zsinagógai padsorok egyre üresebbek...” – eltelte 82 év a véres történetek óta, elmúlt 30 az újságunkkal, de még mindig itt vagyunk, emlékezzünk és emlékeztetünk. Legyen ez így még nagyon sokáig!

Tikun Olám

Interjú Szunyogh Szabolccsal

Szunyogh Szabolcs vagyok, újságíró, író, rádiós. Mint újságíró dolgoztam ugyan napilapnál és írtam politikai jellegű cikkeket is, de alapvetően az iskolaüggyel foglalkoztam. A Magyar Rádiónál az Ifjúsági Ismeretterjesztő rovatot vezettem, aztán 22 évig voltam az egyetlen országos oktatási hetilap, a Köznevelés főszerkesztője. Most a Klubrádió számára készítetek esti beszélgetős műsorokat.

Nagyon sokféle témáról írtam könyveket. Írtam például regényt Mária Teréziáról, Assisi Szent Ferencről, Sissy osztrák császárnéről, publikáltam gyerekkönyveket és ifjúsági regényeket is, de az alapvető témám a zsidó kultúra világa. Megemlítek egy-két címet: Jákób csillaga, Magyar Menóra, Zsidó nők, Ahasvérus és most a legújabb: Tikun olám. Életem egyik legfontosabb tanulsága, amit igyekeztem erőm szerint a szélesebb közvélemény tudomására hozni, hogy a zsidó kultúra nemcsak gyönyörű, bölcs és emelkedett, hanem tanításainak értéke és szépsége miatt végtelenül fontos is a számunkra. Tanuljunk judaizmust, mert akkor jobb emberek leszünk és élhetőbb világot teremtünk magunk körül!

2026-ban jelent meg a KAS Kiadó gondozásában TIKUN OLÁM Honnan jöttünk? Hová megyünk? című könyve. Miként született meg az „Olvasnivalók a zsidóságról” gyűjteménye?

Budapest 7. kerületében, a Csányi utca 5 szám alatt működik az Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár. Itt rendszeresen tartottam előadásokat, örömemre elég szép létszámú közönség előt. A Covid idején áttértünk az internetes formára, videón készítettem el ezeket és a Csányi 5 facebook-oldala sugározta azo-

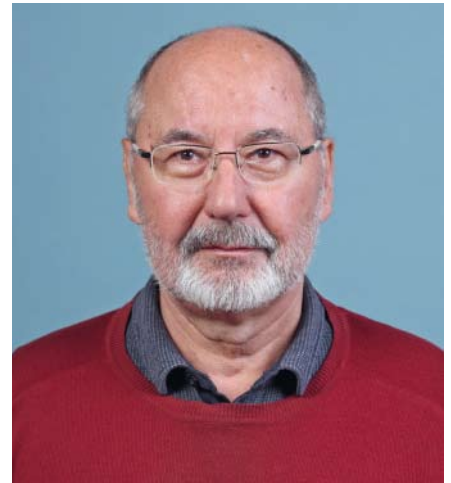
kat. A legtöbb előadást többezren letöltötték. (Most egy nagyon fájdalmas ideggyulladás miatt ideiglenesen abba kellett hagynom ezt a munkát, de ősszel újrakezdem – a terveim szerint.) Ezeknek az előadásoknak az összegyűjtött anyagán továbbdolgoztam, továbbfejlesztettem azokat, új témákat is kerestem. Ezekből írtam meg az Ahasvérus és a Tikun olám című könyveket.

Hogyan illeszkedik ez a kötet a korábbi írásai sorába?

Mindig nagyon fontosnak tartottam, hogy ne csak tudományos munkák, doktori dolgozatok, hanem olvasmányosan, „újságírói eszközökkel”, szórakoztató, ismeretterjesztő módon megfogalmazott kötetek is szóljanak a zsidó sorsról, a Bibliáról, a Talmudról, a kabaláról, a halacháról, egyáltalán arról: mit jelent zsidónak lenni – hogy milyen nagyszerű teljesítménnyel járult hozzá a zsidóság az emberiség kultúrkincséhez. Az Ahasvérus az üldözött, a „bolygó” zsidó történetből indult ki, és többek között arról szól, hogy az ókorban, a középkorban és napjainkban az oly méltatlanul és gonoszul támadott zsidóság milyen sokat tett az egész emberiségért. A Tikun olám, a „világ jobbá tétele” ezt a gondolatot folytatja.

Kiknek szól a kiadvány?

Eredetileg keresztényeknek, ateistáknak, tehát nem vallásos zsidóknak szerettem volna közérthetően, jól olvashatóan, ha tetszik: szórakoztató és persze hitelesen, megalapozott módon beszélni a judaizmus értékeiről. Menet közben, a számtalan pozitív visszajelzésből jöttem rá, hogy magának zsidó közösségnek is milyen nagy szüksége van megerősítésre. És ezt is célul tűztem ki magam elé, hogy az én eszközeimmel, amelyek persze szerények és nem foghatók a nagy tudományos munkákhoz, viszont talán több emberhez eljutnak, igyekezzem meggyőzni magunkat arról, hogy adott esetben jogosan lehetünk büszkéek. Egyszerű, kis dolgokra gondolok. Például annak bizonyítására, hogy lehet, hogy a Biblia szerzői félreértettek egy-egy természeti jelenséget, az ókori szemléletnek megfelelően esetleg másképp értelmeztek egy-egy társadalmi folyamatot, mint azt a mai történészek teszik, de mindig igazat mondtak – a legjobb tudásuk szerint. Az egyik fejezet például arról szól, hogy miképp sikerült bebizonyítani Ábrahám történetiségét, azt, hogy Ábrahám valóban létező személy volt, nemcsak egy utólag kitalált „mitológiai” figura – annak ellenére, hogy semmilyen tárgyi régészeti lelet nem támasztja alá ezt ál-

lítást. Írtam arról, is hogy honnan származik az iszlámban felbukkanó gyilkos antiszemitizmus, és hogy mennyire nincs ennek semmi köze ahhoz, amit a zsidók tettek vagy tesznek. Írtam egy szép zsidó lányról, aki Franciaország nemzeti hőse, mint bátor ellenálló – csak éppen senki nem tudta róla, hogy zsidó. Vagy egy másik történet arról szól, mennyire alaptalan koholmány az Oroszországban a mai napig széles körben terjesztett rágalom, hogy egy „zsidó terroristanó”, egy „zionista boszorkány” követte volna el a Lenin elleni merényletet. Úgy vélem, a valóság éppen az ellenkezője: ez a nő volt az ártatlan áldozat, aki halála pillanatáig megpróbálta megmenteni Oroszországot. Nem mesélem el a könyvet – azt remélem, aki beleolvas, nem teszi le egykönnyen.

Van kedvenc története, melyre külön is felhívna olvasóink figyelmét?

Valamennyi történetet szeretem. Hoszszan dolgoztam például az özönvíz valóságos hátterét feldolgozó részen, vagy azon, amelyik Éva szerepét értelmezi a paradicsomi történetben. Mégis, legközelebb a szívemhez talán az a rész áll, amelyik arról szól, miért várja el tőlünk a Teremtő, hogy jó emberek legyünk. Seholy az ókorban nem élt még egy nép, csak Izraelben, amelyik az isteneket nem kicsinyes, veszedelmes, bosszúálló, féltékeny vagy éppen haragtartó lényeknek gondolta volna, mint ahogy például a sumérek, a babiloniak, a görögök vagy a rómaiak tettek – hanem jószákos és szerető szívű Atyának, mint a zsidók. Miért? Hiszen éppen elég csapás sújtotta Izrael népét. Miért feltételezték mégis azt, hogy az Örökkévaló jó, és hogy ezt várja el tőlünk is?

Hol szerezhetik be az érdeklődők a könyvet?

A könyv kapható könyvesboltokban de megrendelhető a KAS Kiadó honlapján is (<https://kaskiado.hu/termek/tikun-olam/>) és elérhető elektronikus formában is. Jó olvasást kívánok!

PA-PT

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Ilyen meleg nyár még nem volt

Hányszor mondtuk ki magunknak és környezetünknek ezt a mondatot az elmúlt hónapokban? Nagyon me-

leg volt – sokkal melegebb, mint tavaly –, és mindannyian érezzük, hogy a következő nyarak sem ígérkeznek könnyebbek. Sokat hallunk a globális felmelegedésről, tudjuk, milyen fontos az újrahasznosítás és a környezettudatos életmód, mégsem mindig viselkedünk ennek megfelelően.

A forró nyár után azonban elérkezik az őszi, vele együtt pedig az őszi ünnepek időszaka. Milyen bölcs volt a világ Teremtője, amikor az őszi beköszöntével a tisri hónap ünnepeit adta nekünk: ezek az ünnepek kissé feledtetik velünk a nehéz, kimerítő nyarat, új erőt, reményt adnak az év kezdetéhez.

Ros hasáná előestéje szeptember 11-én, péntek este lesz, maga az ünnep pedig szombatra és vasárnapra esik. Jom Kipur szeptember 21-én van, szukkot előestéje pedig szeptember 25-én, péntek este kezdődik; az ünnep szombatra és vasárnapra esik. Szimchát Tóra október 3-án, szombaton lesz. A dátumokból is láthatjuk, hogy szeptember tele van ünnepekkel és ünnepi étkezésekkel. A háziasszonyok bizonyára szeretnének változatosságot és megújulást vinni az ünnepi asztalra, ebben szeretnénk most segítséget nyújtani.

A meleg időjárás, amely számunkra gyakran kényelmetlen, a nyári és őszi terméseknek, gyümölcsöknek nagyon kedvező. Ilyenkor érik a szilva, a körte, az alma, a gránátalma és az őszibarack. Ne feledkezzünk meg a nyár végi befőzésről se! A zsidó hagyomány szerint az új nyári és őszi terméseket is érdemes az ünnepi asztalra tenni: például gránátalmát, sárgarépat és almát. Ilyenkor értjük meg igazán, hogy minden viszonylagos – minden attól függ, honnan nézzük.

Cimesz – azt jelenti: legyen édes, gazdag és bőséges az új év.

Hozzávalók: 4–5 darab sárgarépa karikára vágva, 1 édesburgonya kockára vágva, 1 pohár mazsola, 1/2 pohár aszalt szilva kockára vágva, 3–4 evőkanál méz, fahéj, szegfűszeg, 1 pohár narancslé vagy víz, valamint egy kevés só. Ha nem elég édes, 1–2 kanál cukrot is adhatunk hozzá.

Elkészítés: Az összes hozzávalót lassú tűzön körülbelül 40 percig főzzük, amíg minden megpuhul, és az íze kelően édes lesz. Ha sűríteni szeretnénk, főzhetjük további 15 percig alacsony lángon.

Csirkesaláta gránátalmával

A gránátalma az egyik legerősebb újévi szimbólum. A hagyomány szerint annyi jó cselekedetet kívánunk magunknak, ahány mag található a gyümölcsben, vagyis jelképesen 613-at.

Hozzávalók: 2 grillezett vagy főtt csirkemell, 1 fej friss saláta, 1/2 vöröshagyma vékony szeletekre vágva, 1 uborka vékonyra szeletelve, 1 pohár gránátalmamag.

Elkészítés: A csirkemellet hosszában felszeleteljük, összekeverjük a többi hozzávalóval. Meglocsoljuk egy citrom levével és olívaolajjal, kevés sóval és borssal ízesítjük.

Vaníliás-gránátalmás muffin ünnepi reggeli

Hozzávalók: 20 dkg vaj, 3 egész tojás, 1 pohár cukor, 2 pohár liszt, 1 csomag sütő-

por, 20 dkg tejföl, 1 pohár tej, 1/2 pohár darált mandula, 1 kiskanál vaníliás cukor és 1 pohár gránátalmamag.

Elkészítés: A vajat, a cukrot, a vaníliát és a tojásokat összekeverjük. Fokozatosan hozzáadjuk a többi hozzávalót, a végén pedig óvatosan beleforgatjuk a gránátalmamagokat. A masszát kivajazott muffinformába adagoljuk, de süthetjük hosszúkás süteményformában is. Előmelegített, 175 fokos sütőben 40–45 percig sütjük.

Ros hasáná jellegzetes ízei együtt: **almás sütemény mézzel és gránátalmával**

Elkészítés: A tésztához összegyúrunk 30 dkg lisztet, 20 dkg vajat, 10 dkg cukrot és 1 tojást. A tésztát félretesszük – akár a hűtőbe is tehetjük –, és elkészítjük a tölteletet. Egy serpenyőben 10 dkg cukrot karamellizálunk. Hozzáadjuk 5 dkg vajat, 1 citrom levét, kevés vaníliát, 3 evőkanál mézet és 1 pohár gránátalmamagot. Meghámozunk 5 almát, apróra vágjuk, majd a többi hozzávalóhoz adjuk.

A tésztát kinyújtjuk, ráhalmozzuk az almás keveréket, ízlés szerint 1/2 pohár mazsolát is adhatunk hozzá. A tészta szélét ráhajtjuk úgy, hogy középen maradjon egy nyitott rész. Majd a tésztát megkenjük tojással, 180 fokos sütőben körülbelül 45 percig sütjük.

Jó étvágyat!

Illusztráció: AI

Mikor találkozunk a Menházban?

A zsidó új év, Ros Hásáná **2026. szeptember 11-én**, pénteken este kezdődik. Az ünnepköszöntés (18:00) után hagyományainkat követve vacsorát tartunk. Másnap **szeptember 12-én, szombaton 15:00-kor** lesz a Taslich szertartás és a közös tanulás.

Jom Kipur, az engesztelés napja előestéje **szeptember 20-án**, vasárnap este lesz, az ünnep 21-én, hétfőn naplementekor ér véget, imaidők:

2026. szeptember 20., vasárnap 18:27 – Kol Nidré, a böjt kezdete: 18:27

2026. szeptember 21., hétfő 18:30 – Mazkir emlékezés az elhunytakra, Neila – záróima, Havdala, majd böjt utáni étkezés.

Szukoti programunkról szeptemberi számunkból tájékozódhatnak.

Kérjük tagjainkat, szíveskedjenek a dátumokat beírni a naptárjukba! Megjelenésükre feltétlenül számítunk!

Pokračovanie zo strany 4.

„Keď sme sa vrátili domov, nemali sme nič. V už spomenutej sále sme zriadili kôšer kuchyňu, ktorej som bola vedúcou. Každý pracoval, chodievali sme na stanicu a pomáhali vracajúcim sa ľuďom aj tým, ktorí cestovali ďalej do Maďarska. Asi rok táto kuchyňa fungovala.“ – spomínala teta Anci na udalosti roku 1945.

Teta Annus spomínala takto: „Môjmu snúbencovi sa nikto nevrátil, nemal čas prísť do Pešti, lebo bol pekár a piekol chlieb pre Rusov. Prišla som do Komárna, 19. augusta sme mali civilný sobáš. Rabín už z Nových Zámkov odišiel, preto nás 19. septembra zosobášil jeden nábožný starec.“

Stratu, zmiznutú komunitu a každodennosť azda najdojímavejšie opísala teta Teri: „Och, tak živo sa mi pred očami odvíjajú tie piatkové večery, ich skutočné čaro cítim až dnes, po tolkých rokoch. Ešte aj po dlhých rokoch, keď sme po veľkých tragédiách, už bez našich drahých, ale začínajúc nový život, bývali s rodinou v Komárne, zakaždým keď som prechádzala okolo Veľkej synagógy, ktorá pre mňa uchovávala také drahé spomienky, dotkla som sa jej vonkajšej steny. Kam sa všetci podeli? Prečo? Prečo? Prečo sa z domu nášho Dobrého Boha stal sklad? Odpoveď je v nás a útechu dáva len to, že tá malá hŕstka mládeže, ktorá znovu ožila na našich ruinách, s takým nadšeným odovzdaním oživuje naše staré krásne tradície, po nových cestách, s novým obsahom nesú ďalej ducha komárňanského židovstva.“

Podobne veľa sa obdobím holokaustu zaoberali aj regionálne životné príbehy, ktoré sme v Spravodaji uverejňovali na pokračovanie. Spomeňme si len – bez nároku na úplnosť – na sériu Jehošuua Weisza Od Veľkého Medera po Givatajím, alebo na spisy Itzhaka Herzoga z Moča plné skúšok a dobrodružstiev.

Ak existoval jeden spoločný bod, jedna spoločná myšlienka medzi spomínajúcimi a vo vypočutých, zaznamenaných príbehoch, potom to bola určite viera, že ľudstvo sa z hrôz holokaustu poučí a že po týchto zverstvách môže prísť už len lepší svet. Možno sme tomu verili ešte aj my, druhá generácia. Mali naši starí rodičia pravdu? Žiaľ, nie. Práve sme sa pripravovali na sviatok Chanuka, keď z Austrálie prišli strašné správy o atentáte počas zapalovania sviečok na Bondi Beach. V prvých hodinách sme ešte netušili, ako blízko je Sydney ku Komárnu. Kým sme sa zhromaždili v sále Zoltána Wallensteina v Menháze, už prichádzali predbežné, ešte nepotvrdené informácie, že naša priateľka Marika Pogany, pravidelná účast-

níčka júnových Dní mártirov, je medzi obetami. „To nie je možné!“ – mysleli sme si všetci, veď sme sa len nedávno stretli tu na cintoríne, v Menháze. Nemôže sa stať, aby niekto spomedzi nás padol za obeť nenávisťi pre svoju židovstvo na komunitnom podujatí. V nasledujúcich dňoch a týždňoch sme pri počúvaní slov jej priateľky Ági Holczerovej, ktorá útok prežila, nevyhnutne hľadali paralely s udalosťami pred viac než 80 rokov. Čím sa stali nespočetné vyzroprávane osudy, obeť vyhladených členov rodín, ak sme stále tam, kde sme?! A to sme ešte nehovorili o zúfalej situácii vo Svätej zemi, o mesiacoch obáv o Izrael, o modlitbách za našich príbuzných, priateľov a vojakov brániacich krajinu.

Júnový Deň mártirov je v komárňanskej židovskej náboženskej obci vždy aj obdobím bilancovania. Máme sklon myslieť si, že je také prirodzené, že sme tu každé leto na začiatku sezóny. Marikin príklad ukazuje, že to vôbec nie je vždy také samozrejme! Prežívajme teda chvíle stretnutia a spolupatričnosti. Rozprávajme sa navzájom, posadíme sa po cintorínskej spomienke na kávu v Menháze. Uplynul ďalší rok, a ako sme o tom informovali na stránkach Spravodajcu: v júli sme mali spoločné privítanie šabaty; 7. septembra bola témou Európskeho dňa židovskej kultúry židovská gastronómia; s miestnymi žiakmi základných a stredných škôl sme si 9. septembra, na pamätný deň holokaustu v Slovenskej Republike, pripomenuli predvojnový židovský život v Komárne; v súlade s tradíciami sme zorganizovali výlet na Budapeštiansky festival židovskej kultúry; počas jesenných vysokých sviatkov sme sa spoločne modlili vo vykurovanej synagóge pod vedením Mihálya Riszovannija a Istvána Balogha. Boli sme v divadle, spoločne sme si pozreli predstavenia Jeden trhový deň a Rozhodnutie. V Menháze sme prijali množstvo návštevníkov: rodiny hľadajúce svoje korene, skupiny dôchodcov a študentov zaujímajúcich sa o židovstvo, tím budapeštianskeho Bálintovho domu aj frankelskej synagógy. Pokračovala obnova našich budov a rozvoj komunitných priestorov vďaka Ústrednému zväzu židovských náboženských obcí na Slovensku. Na Chanuku sme oslávili sviatok operetným večerom. V januári sme si pozreli krátky film pána učiteľa Jána Makovníka, ktorý nakrútil s jednou z posledných komárňanských preživších holokaustu, tetou Vilinou Szalayovou. Po spomienke nasledovalo privítanie šabaty v synagóge s Dánielom Fekete, predmodlitelom Židovskej náboženskej obce v Székesfehérvári, a potom sme sa

učili o sviatku Tu bi-švat. Kandidát na rabína Ákos Hemera čítal počas Purimu v synagóge Megilu, Knihu Ester, po koncerte skupiny Pressburger Klezmer Band. Na sederový večer sme spolu zaplnili prestreté stoly v sále Zoltána Wallensteina, pričom sme už využili obnovenú malú kuchyňku. Dňa 3. mája sme počas Komárňanských dní usporiadali popoludnie otvorených dverí; v máji, počas sviatku Šavuot, synagóga rozkvitla kvetmi. Okrem náboženskej obce organizovalo mnohé podujatia, prednášky, konferencie a kultúrne programy späť so židovstvom aj viacero ďalších organizácií a inštitúcií; aj na nich sme sa snažili byť prítomní. Ďakujeme za organizáciu!

Rok sa však nezaobišiel ani bez bolestných rozlúčok. Na stránkach novín sme si pripomenuli Jánosa Turaiho, predsedu Židovskej náboženskej obce vo Váci; miestneho Lászlóa Szalayho, ktorý sa vždy hrdlo hlásil k svojim židovským koreňom; dr. Andrása Lednitzkého, bývalého predsedu segedínskej náboženskej obce; Endreho Hidasioho, predsedu Dunajského židovského kultúrneho spolku a Židovskej náboženskej obce Budakörnyék so sídlom v meste Érde; jednu z posledných svedkýň komárňanskej židovskej minulosti, tetu Teri Vajnorskú žijúcu v Jeruzaleme; nášho priateľa Ivána Kovácsa, ktorý pravidelne prichádzal na naše podujatia z mesta Tata. Fotografiou zo spomienky na cintoríne sme sa rozlúčili s hercom Mátyásom Dráfiom; s hlbokým zármutkom sme spomínali na dni strávené s Marikou Poganyovou. Odišiel Gyula Veszprémi, ktorý dlhé roky opatroval židovský cintorín; otrasení sme sa lúčili aj s Ágnes Spitzerovou, manželkou nebohého hlavného rabína Józsefa Schweitzera, a s ich synom Gáborom. Správu o úmrtí hlavného rabína Pétera Kardosa sme prijali so smútkom, náboženský vodca ŽNO Zugló v Budapešti, šéfredaktor novín Új Élet, bol mnohokrát našim hosťom v Komárne.

Popri smútku sa v novinách občas našlo miesto aj pre radostné komunitné správy, okrúhle výročia sobášov či rodinné oslavy, ako napríklad bar micvy Eliava a Liama, vnukov zosnulého Sándora Pasternáka, v Amerike a vo Švajčiarsku.

Ako to len napísal kronikár komárňanského židovstva, ujko Feri Raab, vo svojej malej knižke v osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch? „Počet hrobov na cintoríne stále rastie, lavice v synagóge sú čoraz prázdnejšie...“ – od krvavých udalostí uplynulo 82 rokov, s našimi novinami 30, no stále sme tu, spomíname a pripomíname. Nech je to tak ešte veľmi dlho!

Prejav Andrása Paszternáka na Deň mártírov v Komárne

16. jún v roku 1996 bola nedeľa. V súlade s tradíciami, tak ako každé leto od druhej svetovej vojny, sa aj tentoraz zišli členovia komárňanskej židovskej náboženskej obce, potomkovia židovských obyvateľov mesta, ich priatelia a susedia, aby si spoločne pripomenuli tragédiu obdobia holokaustu. Bol tu však jeden moment, ktorý sa odlišoval od predchádzajúcich rokov. Vo vstupnej bráne dvaja mladí muži rozdávali trojstranové noviny. Bolo to prvé číslo periodika Hitközségi Híradó – Spravodaj.

Vážení spomínajúci, dámy a páni!

Ak existuje téma, ktorej sa mesačník našej komunity počas uplynulých tridsiatich rokov venoval pravidelne, holokaust určite patrí medzi tie: dejiny vylúčenia, stigmatizácie, deportácie a vyhladenia miestneho a regionálneho židovstva od 30. rokov 20. storočia, ako aj príbehy nového začiatku preživších. Tridsať rokov vytlačeného spomínania na udalosti pred 82 rokov, 360 čísel, ktoré dávali najavo, že sme prežili, že sme tu, že zničiteľné plány sa nepodarili.

Dnes sme sa zišli, aby sme sklonili hlavy pred pamiatkou obetí a vyslovili mená, príbehy a ľudskosť tých, ktorých chceli vymazať zo sveta. Veľkosť tejto straty nemožno pochopiť pomocou čísel. Len cez ľudské osudy. Preto dnes načúvame hlasom, ktoré sa k nám zachovali na stránkach Spravodajcu.

Teta Anci Wohlsteinová rozprávala v deväťdesiatych rokoch o časoch pred vojnou: „Moji rodičia boli veriaci, viedli kôšer domácnosť. Žili sme pekne, mali sme dom. Moju sestru si vzal veľmi nábožný chlapec z Nových Zámkov. V Komárne bol pekný židovský život, v divadelnej sále na ulici biskupa Királyja sme sa často stretávali. Zo siedmich súrodencov mojej mamy tu žili štyria a každý z nich mal deti. Bývali sme často spolu.“

Bandi Haar si vo februári 2002 z Izraela pripomenul tieto udalosti: „S rodičmi sme bývali v dome na adrese Jókaiho ulica 25 až do deportácie. Žiaľ, moja rodina, súrodenci ani rodičia sa nevrátili.“

Prof. dr. Tamás Gesztes napísal v tom istom roku v novinách: „Aj v rámci neologickej náboženskej obce sme viedli veľmi čulý študentský život. Mali sme kvalitný samovzdelávací krúžok s prednáškami, recitačnými večerami, výletmi a divadelnými predstaveniami. Ešte aj večer 19. marca 1944, v deň príchodu Nemcov, sme po dôkladnom zvážení usporiadali plánovanú prednášku.

Nasledujúci deň, 20. marca, sa moji rodičia rozhodli, že sa ukryjeme u kresťanských priateľov, veď 'vojna sa čoskoro skončí a budeme oslobodení'. Naši priatelia nás prijali, ale už na druhý deň vyhlásili, že u nich nemôžeme zostať, a tak sme sa vrátili do nášho bytu na Klapkovom námestí. O niekoľko dní neskôr gestapo zhromaždilo skutočných i potenciálnych vodcov komárňanskeho židovstva a odvieďli ich preč. Ako sme sa neskôr dozvedeli, do väznice v Győri. Mój otec bol medzi zatknutými a v ten večer som ho videl naposledy. Náš ďalší osud bol podobný osudu ostatných komárňanských židov: najprv vysťahovanie z bytu na Klapkovom námestí, potom pre mňa nútená práca – vo veľmi ťažkých podmienkach – v práčovni, kde sa prala bielizeň z vojenskej nemocnice. V máji ma povolali na pracovnú službu. Mama a stará mama sa dostali do geta a, ako je známe, odtiaľ ich naložili do vagónov. Moji rodičia, stará mama, môj strýko Kornél Schlesinger, tlačiar, a jeho manželka zahynuli v koncentračných táboroch. Môjho strýka Árpáda Gesztesa zastrelili nyilašovci do Dunaja, môjho bratranca Tibora Schlesingera takisto v Komárne zabili nyilašovci. Taký bol aj osud môjho priateľa Istvána Telkesa, ktorému vďačím za nič menšie než za svoj život.“

Teta Teri Vajnorská napísala svoje riadky v roku 2000: „...otecov starší brat, stolársky majster Simon Kohn, býval na ulici Szekér č. 20. Skromný dvojizbový byt, na dvore stolárska dielňa, záhrada a studňa. ... V tete Szidi a ujovi Samuovi sa stelesňovala доброта a láska. Mali tri deti, Alfréda, Teri a Edit. ... Oni už boli mladí, ja ešte malé dievča, často som u nich bývala. Edit ma všade brávala so sebou. Vtedy bolo módu a zvykom chodiť večer na 'Korzo' na prechádzku, po Nádorovej ulici a v Anglickom parku. Tu bolo miesto stretnutí našich priateľov, židovskej mládeže. Dodnes mi v ušiach znie pískanie, ktorým dávali najavo svoju prítomnosť. A bol tam aj Člnkový dom Makabi na Váhu-Dunaji. Och, koľko krásnych spomienok, ... Člnkový dom mal slnečnú terasu, kabínky, kiosk, člny... Mala som rada, keď sme chodili na trh, ktorý bol na dunajskom nábreží. Vtedy ešte boli rybári, predávali ryby, plávali v malých drevených kadiach. Dedinskí ľudia predávali svoje produkty z vozov. Nakúpenú zeleninu a ovocie sme potom odkladali u Schwartzovcov na ulici Vársor... Ak sme kúpili aj hydi-

nu, hneď sme išli dať ju zabiť na Eötvösovu ulicu č. 9. Na to si už, žiaľ, nepamätám, kto bol vtedy šocheť...“

Moja stará mama, Anna Paszternáková, vypovedala o tom, čo prežila v Budapešti, v piatom-šiestom, októbrovo-novembrovom čísle prvého ročníka: „Prišli po nás, že nás vezú do geta. Moje hodinky mi vzal jeden nyilašovec. Malé dcéry mojej sestry boli v koši na šaty. Na Klauzálom námestí sme museli všetky cennosti vhoďiť do jednej urny. Dostali sme sa na Holló utca 12, v izbe 3x4 metre nás bolo dvadsať, spávala som na zemi... Odviezli nás na železničnú stanicu Ferencváros. Natlačili 65 ľudí do jedného vagóna. Mohli sme sa opierať len o stenu vagóna. Do vozňa natlačili aj 15 chorých mužov. V Budaörsi sme stáli štyri dni. Červený kríž priniesol polievku, každému ušla jedna lyžica. Za šperky by boli dali chlieb, ale my sme už nemali nič. Po 19 dňoch sme dorazili do Bergen-Belsenu...“

Teta Hajnalka Messingerová, niekdajšia obyvateľka Menházu, rozprávala vo februárovo-marcovom čísle Spravodajcu z roku 1997: „Mala som krásne detstvo. Narodila som sa v Arade, tam sme žili, moji rodičia mali pekárňu. Učila som sa u jedného obuvníka za zvrškáru. V 44. roku sme už museli nosiť žltú hviezdu, v kazematach aradskeho hradu nás chceli na mieste splynovaním zabiť. So švagrinami a ich deťmi sme sa skrývali v chudobinci. Veľmi sme sa potešili, keď sme konečne začuli zvuk ruských kaťuší.“

O novom začiatku preživší na stránkach nášho časopisu hovorili takto:

Pokračovanie na strane 5.

Deň mártírov v Komárne

Dňa 14. júna sme pri bráne cintorína privítali všetkých, ktorí si pri 82. výročia deportácie židovských obyvateľov prišli pripomenúť obeť obdobia holokaustu, čerstvým číslom periodika Hitközségi Híradó – Spravodajca, ktoré oslavuje svoje 30. narodeniny.

Prítomných, medzi nimi preživších holokaustu; Csabu Balogha, veľvyslanca Maďarska v Bratislave; Martina Kornfelda, tajomníka Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike; Róberta Frölicha, krajského hlavného rabína Maďarska; Bélu Keszegha, primátora mesta Komárno; hlavného kantora Im-

manuela Zuckera; Lászlóa Fazekasa, emeritného reformovaného biskupa; Imreho Andruskóa, riaditeľa Gymnázia Hansa Selyeho; Katarínu Répásóvú v zastúpení Štátneho archívu; prítomných členov mestského zastupiteľstva; predstaviteľov židovských náboženských obcí regiónu a historických cirkví; hostí zo sveta i všetkých, ktorí spolu s nami spomínali, privítal Tamás Paszternák, programový koordinátor Židovskej náboženskej obce v Komárne. Na podujatí spolupracovala simultánna tlmočníčka Magda Vadászová.

V mene ŽNO spomínal programový koordinátor András Paszternák, ktorý s vyu-

žitím archívu Spravodajcu pripomenul ťažkosti židovskej komunity z 30. a 40. rokov 20. storočia a hovoril aj o období nového začiatku. Jeho prejav si môžete prečítať na stránkach nášho periodika. V mene Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike sa prítomným prihovorel tajomník Martin Kornfeld. Zdôraznil, že s výzvami dneška sa dokážeme vyrovnávať iba vyzbrojení poznaním, pochopením a poučeniami minulosti. Primátor Béla Keszegh vyzdvihol zodpovednosť verejne činných osôb; holokaust ukázal, čo dokáže propaganda urobiť so susedmi, priateľmi a obyvateľmi jedného mesta. Je dôležité, aby sme pozdvihli hlas, ak niečo podobné zažívame v každodennom živote. Hlavný rabín Róbert Frölich pristúpil k téme zo strany židovského hrdinstva. Za vzor postavil hrdinov varšavského geta a odvahu tých, ktorí sa postavili proti útlaku a ničivým plánom. Po smútočnej modlitbe hlavného kantora Immanuela Zuckera sme spoločne predniesli kadiš.

Po spomienke na cintoríne sme v synagóge zapálili sviečky pri pamätníku obetí. Magdu Vadászovú sme pri príležitosti jej okrúhlych narodenín pozdravili kyticou kvetov. Podujatie sme zakončili recepciou v sále Zoltána Wallensteina, kde sa ešte dlho rozprávali ľudia prichádzajúci z rôznych kútov sveta.

Touto cestou ďakujeme všetkým, ktorí sa podieľali na príprave a realizácii tohtoročného Dňa mártírov! Stretíme sa aj budúce leto!

PA

Exkurzia po kultúrnych pamiatkach Židovskej náboženskej obce v Komárne

Dňa 17. 6. sme sa zúčastnili exkurzie po kultúrnych pamiatkach Židovskej náboženskej obce v Komárne. Navštívili sme synagógu a Menház, kde sme sa dozvedeli množstvo zaujímavých informácií o histórii židovskej komunity, jej tradíciách, zvykoch a náboženskom živote. Prezreli sme si aj pamätník obetiam holokaustu, ktorý pripomína tragické udalosti druhej svetovej vojny a osudy židovských obyvateľov mesta.

Súčasťou exkurzie bola aj návšteva ortodoxnej synagógy, ktorá patrí medzi významné architektonické pamiatky Komárna. Sprievodca (Ing. Anton Pasternák, predseda ŽNO – red.) nám priblížil jej históriu a význam pre miestnu židovskú komunitu. Počas exkurzie nás členovia Židovskej náboženskej obce srdečne privítali pri

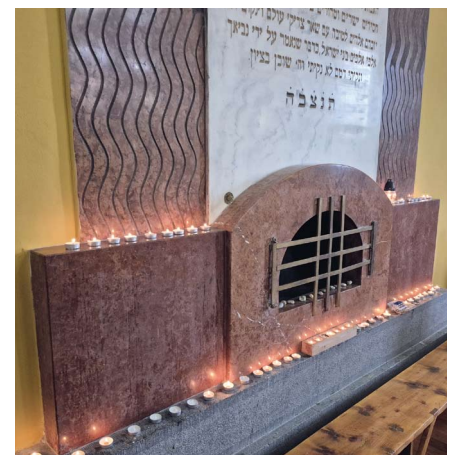
malom pohostení. Pripravili pre nás chutné zákusky a občerstvenie, za ktoré im patrí úprimné poďakovanie. Prijemná atmosféra a milé prijatie spríjemnili celý program.

Ďalšou zastávkou bol židovský cintorín, kde sme si prezreli historické náhrobky a dozvedeli sa viac o významných osobnostiach pochovaných na tomto mieste. Na znak úcty a spomienky žiaci položili na vybrané hroby kamienky, čo je tradičný židovský zvyk symbolizujúci trvalú pamiatku na zosnulých.

Exkurzia bola veľmi poučná a obohacujúca. Pomohla nám lepšie spoznať históriu Komárna, kultúrne a náboženské dedičstvo židovskej komunity a uvedomiť si dôležitosť tolerance, vzájomného rešpektu a zachovávanie historickej pamäti pre budúce generácie. Žiaci si z exkurzie odnies-

li množstvo nových poznatkov aj príjemných zážitkov.

Mgr. Nikola Závodská
(Zdroj: www.facebook.com/sspribeta)

Tanec izraelskej mládeže

Mimoriadny letný kultúrny zážitok mohli zažiť všetci, ktorí v nedeľu večer 12. júla zavítali k letnej scéne Dôstojníckeho pavilónu v Komárne. Hostom nášho mesta bol izraelský tanečný súbor Tzafit Yoav, ktorého mladí členovia sa predstavili publiku dynamickým a pestrým programom. Vystúpenie nebolo iba tanečným predstavením, ale aj stretnutím: študenti prichádzajúci z Izraela priniesli do Komárna atmosféru, radosť a rytmus svojej komunity. V predstavení sa zároveň prejavila dynamika modernej izraelskej tanečnej kultúry aj prirodzená sila spoločného stretávania. V programe sa striedali veselé choreografie v rýchлом tempe s pokojnejšími, lyrickejšími chvíľami, takže diváci mohli získať ucelený obraz o tom, v kolkých podobách môže zaznieť jazyk tanca.

Produkcie, ktoré zároveň umožnili nahliadnuť do každodenného života mladých ľudí žijúcich v kibucoch, niesli posolstvo, že kultúra dokáže stavať mosty medzi krajinami, jazykmi a generáciami. Pre komárňanské publikum preto tento večer neznamenal iba pôsobivý program, ale aj osobnejšie stretnutie s Izraelom. Letná scéna Dôstojníckeho pavilónu poskytla programu dôstojné miesto. Atmosféra letného večera, nadšenie mladých tanečníkov a pozornosť publika spoločne vytvorili prostredie, v ktorom produkcie skutočne ožili.

Skupina v skorých popoludňajších hodinách navštívila Menház, kde sa oboznámila s minulosťou a súčasnosťou miestnej židovskej komunity. Po úspešnom vystúpení židovská náboženská obec pohostila izraelskú skupinu večerou na príjemnej terase reštaurácie Botanic. Za organizáciu patrí poďakovanie Jonathanovi Sándorovi Szénásimu, ktorý po roku 2023 opäť priniesol tento zážitok do Komárna; na organizácii miestneho programu sa podieľali Zoltán Kollár, Magda Saláth a manželia Paszternákovci. Podujatie sa uskutočnilo v organizácii Mestského kultúrneho strediska Béniho Egressyho a Židovskej náboženskej obce v Komárne.

Spomienka vo Velkom Mederi

Mesto Velký Meder aj tento rok usporiadalo tradičnú spomienku na holokaust, ktorá sa konala v nedeľu 14. júna 2026 o 18.00 hod. pri pamätnom mieste zriadenom pri bývalej synagóge. Pred 82 rokmi, počas druhej svetovej vojny, zahynulo v koncentračných táboroch alebo v jednotkách pracovnej služby 418 občanov Veľkého Medera židovského pôvodu. Z nich bolo 229 dospelých a 189 detí. Jedným z rečníkov podujatia bol budapeštiansky hlavný rabin Zoltán Radnóti, kantorské povinnosti vykonával kantor Zsolt Kozma. Marián Soóky, primátor mesta a predstavitelia miestnych kultúrnych a vzdelávacích organizácií si uctili pamiatku obetí, ako aj zástupcovia Židovskej náboženskej obce v Dunajskej Strede na čele s predsedom Józsefom Schwarzmom ml.

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

ŽNO Komárno, klub Shalom a Spravodajcu podporili Agatha Feuerlicht (Austriá), Dan Holczer s manželkou (Izrael), rodina Salamon (Izrael), rodina Braunfeldová (Nové Zámky), Nelka Müllerová (Matúškovo), Ondrej Földes (Bratislava), Róbert János Ádám (Tatabánya) a darcovia, ktorí si želali zostať v anonymite. Ďakujeme!

Prvého júna sa v Spojených štátoch amerických konala svadba Liory Snitmanovej, vnučky Madeleine Pasternakovej a neho Alexandra Pasternáka, ktorá uzavrela manželstvo s Aharonom Yarimim. Mladomanželom prajeme veľa šťastia!

Dňa 29. júna k nám z Izraela pricestovalo niekoľko generácií rodiny Schwartzovcov pochádzajúcej z nášho mesta. V Menháze skupinu privítali Magda Saláthová a manželia Paszternákovci; hostia sa oboznámili s minulosťou i súčasnosťou komunity. Prezreli si naše mikromúzeum, pomodlili sa v synagóge a následne navštívili miestny cintorín. Za organizáciu ďakujeme Tsile Salamonovej!

Časy modlitieb

Židovský nový rok, Roš ha-šana, sa začína v piatok večer **11. septembra 2026**. Po privítaní sviatku o 18:00 hod. sa podľa našich tradícií uskutoční večera. Na druhý deň, v sobotu **12. septembra o 15:00 hod.**, bude obrad Tašlich a spoločné učenie.

Predvečer Jom kipur, Dňa zmierenia, bude v nedeľu večer **20. septembra**. Sviatok sa skončí v pondelok **21. septembra** po západe slnka.

20. september 2026, nedeľa, 18:27 – Kol Nidre, začiatok pôstu: 18:27

21. september 2026, pondelok, 18:30 – Mazkir, spomienka na zosnulých, Neila – záverečná modlitba, Havdala a následne jedlo po pôste (koniec pôstu o 19:30)

O našom programe na sviatok Sukot sa budete môcť informovať v septembrovom čísle.

Spravodajca – mesačník ŽNO v Komárne, založený v roku 5756. (1996), **šéfredaktor:** Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci:** Magda Saláth, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava:** Richard Saláth, **jazyková korektúra:** Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Anton Pasternák (Komárno), **tlač:** Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, **tel./fax:** 00421/35/7725-355. **Registračné číslo:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. **Periodikum je nepredajné.**

SPRAVODAJKA

AUGUST 2026 – AV-ELUL 5786.

MESAČNÍK ŽNO V KOMÁRNE

XXIV. REG. ROČNÍK. 8. ČÍSLO, 363. ČÍSLO

VYSTÚPENIE IZRAELSKÝCH TANEČNÍKOV NA PÓDIU DÔSTOJNÍCKEHO PAVILÓNU

Foto: Zoltán Kollár

VEĽKÝ MEDER

„Pred 82 rokmi, počas druhej svetovej vojny, zahynulo v koncentračných táboroch alebo v jednotkách pracovnej služby 418 občanov...“

2

EXKURZIA

„Ďalšou zastávkou bol židovský cintorín, kde sme si prezreli historické náhrobky a dozvedeli sa viac o významných osobnostiach...“

3

SPOMIENKA

„Ešte aj po dlhých rokoch, keď sme po veľkých tragédiách, už bez našich drahých, ale začínajúc nový život, bývali s rodinou v Komárne...“

4

Európsky deň židovskej kultúry

Židovská náboženská obec v Komárne týmto pozýva všetkých záujemcov na program organizovaný pri príležitosti Európskeho dňa židovskej kultúry, ktorý sa uskutoční **v nedeľu 30. augusta 2026 v budove Menházu** (Komárno, Ul. Eötvösa 15).

11:00 Otváracia prednáška rabína Ádáma Zeitlera, generálneho riaditeľa Židovskej komunitnej školy Lauder Javne v Budapešti

11:45 Maccabi hry v Izraeli v roku 2026 – zážitkové rozprávanie; židovstvo a šport

12:30 Kóšer obed

13:15 Spadol do Dunaja v Amsterdame – predstavenie novej knihy dr. Györgya Ságiho

14:00 Je košer lepší, alebo prečo Židia pijú veľa vína? – Prednáška Györgya Erdei-Brüllá

14:45 Odovzdávanie cien Kehila

15:00 Koncert Moyzesovho kvarteta (Moyzes Quartet) v synagóge

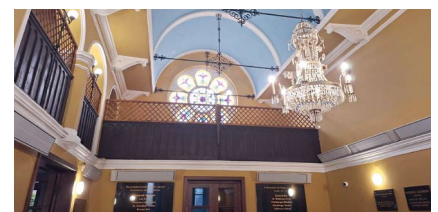
Účast' je bezplatná, je však potrebná predchádzajúca registrácia najneskôr do 23. augusta 2026 na adrese kile@menhaz.sk. Vyhradujeme si právo na zmenu programu! Podujatie sa uskutočňuje s podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín, spoločnosti Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Nitrianskeho samosprávneho kraja a mesta Komárno.

Vysoké sviatky 5787

Tohtoročné jesenné vysoké sviatky sa začínajú **v piatok večer 11. septembra** (Erev Roš ha-šana) a Jom kipur pripadne na **nedeľu večer 20. septembra** (Kol Nidre). Prosíme, aby ste si na tieto termíny neplánovali iný program!

Prežime aj tento rok jesenné sviatky spoločne. V súlade s našimi tradíciami budú pri obradoch spoluúčinkovať páni učitelia dr. Mihály Riszovannij a dr. István Balogh. Všetky programy sú viazané na registráciu; prihlášky očakávame do 6. septembra 2026 na adrese kile@menhaz.sk.

Podrobnejšie informácie na strane 2.

Výlet do Budapešti

V pondelok **31. augusta** organizujeme výlet do Budapešti na Festival židovskej kultúry. Plánovaný program: odchod v skorých popoludňajších hodinách, po príchode návšteva židovských komunitných miest, večera a následne od 20:00 hod. budapeštiansko-bratislavský „klezmerový summit“ – spoločný koncert Budapest Klezmer Band a Pressburger Klezmer Band s Píroskou Molnár v synagóge na Dohányho ulici. Registrácia na adrese kile@menhaz.sk.